

บรรณานุกรม

- กนกวรรณ พวงประยงค์. (2561). สังคมชนบทไทยสมัยใหม่กับปัจจัยกำหนดวิถีการดำเนินชีวิต. วารสาร **สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์**. ปีที่ 44 ฉบับที่ 2: หน้า 34-64.
- กฤษณา วงษาสันต์ และคณะ. (2542). **วิถีไทย**. กรุงเทพฯ : เวิร์ดเวฟ เอ็ดดูเคชั่น.
- กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2558). **การแบ่งภูมิภาคของประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย.
- กรมการศึกษานอกโรงเรียน. (2542). **การศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์ งานวิจัยที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุในช่วง พ.ศ. 2530 – 2542**. กรุงเทพฯ : กรมการศึกษานอกโรงเรียน.
- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2559). **แผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 - 2564)**.
www.dop.go.th/upload/laws/law_th_20152309144546_1.pdf (เข้าถึงเมื่อ พฤศจิกายน 2559)
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). **ภูมิปัญญาท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ.
- กระทรวงการพัฒนาและความมั่นคงของมนุษย์. (2548). **รวมกฎหมาย/ประกาศ/ระเบียบ ที่ออกตามความในพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- _____. (2555). **พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546**. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ชัตติยา ชัตติวรา อนุรัตน์ สมบูรณ์ และวิวัฒน์ เสมอใจ. (2555). การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นในการทำตะเกียงน้ำมันพืชแบบโบราณ กรณีศึกษา ตำบลปลงยางคก อำเภอลำดวน จังหวัดลำปาง. **วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง**. ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 (เมษายน – กันยายน) : หน้า 67-76.
- คณะกรรมการวิสามัญสวัสดิการผู้สูงอายุและการพัฒนาสังคม วุฒิสภา. (2534). **ปัญหาผู้สูงอายุและแนวทางแก้ไข**. คณะกรรมการวิสามัญ. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติและกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2553). **แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 - 2564)**. ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1 พ.ศ. 2552. ม.ป.พ.
- ชญานี ไมเออร์. (2552). การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในจังหวัดปทุมธานี. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี**. ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 ธันวาคม 2551 – พฤษภาคม 2552 หน้า 92 – 109.

- โชติกา สิงหาเทพ ธนิกานต์ ศรีจันทร์ และเสาวนีย์ จันทสังข. (2561). รายงานการวิจัยเรื่องบทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลโลกมั่งงอย อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.
- ทัศนีย์ พฤติการกิจ. (2558). บริบทชุมชนภายใต้สังคมกึ่งเมืองกึ่งชนบท. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น. ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 (พฤษภาคม-กรกฎาคม) : หน้า 7-15.
- เทวารักษ์ยา เครือคล้าย และคนอื่นๆ. (2552). ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการบริหารจัดการน้ำอุปโภคบริโภค กรุงเทพฯ : สำนักบริหารจัดการน้ำ กรมทรัพยากรน้ำ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- ชมตญา นามเมืองรักษ์ (2560). “แนวทางการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดำเนินงานของโรงเรียนท่าคันโทวิทยาคาร อำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์” วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2560.
- ธวัชชัย เข้มสวน. (2560). การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์. การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม 2560.
- ธิดารัตน์ ศิริรัตน์ (2556) การจัดการความรู้ของครูภูมิปัญญาไทยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของชุมชนในเขตภาคใต้. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาดูแลชีวิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีรยุทธ์ เสนีย์วงศ์ ณ อยุธยา. การถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ. (http://www.stou.ac.th/stoukc/elder/main1_12.html) เข้าถึงเมื่อ มิถุนายน 2560.
- บั้งอร ฝ่ายสัจจา. (2546). การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อจัดการเรียนการสอนการศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดฉะเชิงเทรา. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บุษกร โกมลตรี. (2560). ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวรรณกรรมรอบลุ่มทะเลสาบสงขลา. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาศิลปวัฒนธรรมวิจัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิโรฒ.
- ประเวศ วะสี. (2534). การสร้างสรรค์ภูมิปัญญาไทยเพื่อการพัฒนา. ใน การสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง ภูมิปัญญาพื้นบ้าน, หน้า 78-87. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- _____. (2530). ภูมิปัญญาและศักยภาพของชุมชน ปัญหาด้านวิกฤตผู้ทางรอด. กรุงเทพฯ : หมู่บ้าน.

- ประยูทธ พานิชนอก. (2551). กระบวนการมีส่วนร่วมขององค์กรชุมชนในการเสริมสร้างคุณค่า
ภูมิปัญญาผู้สูงอายุ ชุมชนเทศบาลตำบลบ้านกรวดปัญญาวัฒน์ อำเภอบ้านกรวด จังหวัด
บุรีรัมย์. http://elibrary.trf.or.th/project_contentTRFN.asp?PJID=RDG51E0093
เข้าถึงเมื่อมิถุนายน 2560.
- ปิยวัฒน์ เกตุวงศา. (2560). ลักษณะการอยู่อาศัยและความอยู่ดีมีสุข ของครัวเรือนชนบทไทย. วารสาร
ประชากร. ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 (มีนาคม) : หน้า 107-130.
- พจนานุกรมฉบับบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. (2542). สืบค้นจาก: <http://www.royin.go.th/dictionary/>[24
กรกฎาคม 2560].
- พจนานุกรมฉบับบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. (2554). สืบค้นจาก: <http://www.royin.go.th/dictionary/>[24
กรกฎาคม 2560].
- ระวี สัจจโสภณ. (2556, ก.ย.-ธ.ค.). แนวคิดทางการศึกษาเพื่อการพัฒนาภาวะพหุพลังในผู้สูงอายุ.
วารสารเกษตรศาสตร์ สาขาสังคมศาสตร์, 34(3), หน้า 471 - 490.
- ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๕ ตอนที่ ๘๒ ก ๑๓ ตุลาคม ๒๕๖๑ ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ -
๒๕๘๐). สืบค้นจากhttp://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2561/A/082/T_0001.PDF
[24 ธันวาคม 2561].
- รัตนะ บัวสนธิ์. (2539). การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนเพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญา
ท้องถิ่น : กรณีศึกษาชุมชนแห่งหนึ่งในภาคกลางตอนบน. วิทยานิพนธ์การศึกษา
มหาบัณฑิต, สาขาวิจัยและพัฒนาหลักสูตร, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550. สืบค้นจาก
http://www.library2.parliament.go.th/giventak/content_thcons/18cons2550t.pdf[24
กรกฎาคม 2560]
- วิรุฬ นิลโมกษ์. (2558). “ภูมิปัญญาท้องถิ่นและแหล่งวิทยาการชุมชนเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต” ใน
เอกสารการสอนชุดวิชาประสบการณ์วิชาชีพการศึกษานอกระบบ เล่ม 2 หน่วยที่ 9 สาขาวิชา
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมาธิราช, หน้า 9-1 – 9-87.
- ศิริพร พันธูดี และคณะ. (2561). โครงการการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ
บนฐานสังคมและภูมิปัญญาท้องถิ่น. แพร์ : มหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร์
เฉลิมพระเกียรติ.

- ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. (2558). “การเตรียมตัวก่อนวัยเกษียณ” ในเอกสารการสอนชุดวิชาพัฒนาการวัยผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ เล่ม 2 หน่วยที่ 10 สาขาวิชามนุษยนิเวศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, หน้า 10-1 – 10-51.
- _____. (2557). รายงานวิจัย การถอดบทเรียนตัวอย่างที่ดีของโรงเรียนและชมรมผู้สูงอายุที่มีกิจกรรมถ่ายทอดความรู้. <http://thaitgri.org/?p=37882> เข้าถึงเมื่อมิถุนายน 2560.
- ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. (2549). สวัสดิการผู้สูงอายุ: แนวคิดและวิธีการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์. กรุงเทพฯ : มิสเตอร์ก๊อปปี้.
- _____. (2558). “สิทธิและสวัสดิการผู้สูงอายุ”. ในเอกสารการสอนชุดวิชาพัฒนาการวัยผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ. หน่วยที่ 12 เล่ม 2 สาขาวิชามนุษยนิเวศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. นนทบุรี:โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สุทธิชัย จิตพันธ์กุล และคณะ. (2545). ผู้สูงอายุในประเทศไทย : รายงานการทบทวนองค์ความรู้และสถานการณ์ในปัจจุบัน ตลอดจนข้อเสนอแนะทางนโยบายและการวิจัย (สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย) กรุงเทพฯ.
- สุมาลี สังข์ศรี . (2555). การเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับประเทศไทย. นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- _____. (2540). การศึกษานอกโรงเรียนสำหรับผู้สูงอายุ โดยประยุกต์ใช้วิธีการศึกษาทางไกล. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด 9119 เทคโนโลยีพรินติ้ง.
- สุมาลี สังข์ศรี และคณะ.(2539). รายงานการวิจัย “การศึกษาความต้องการและแนวทางเกี่ยวกับการศึกษาด้วยระบบทางไกลแก่ผู้สูงอายุ” (อัดสำเนา).
- สาขาวิชามนุษยนิเวศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (www.stou.ac.th/study/km/poompanya) สืบค้นเมื่อ มิถุนายน 2560.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ปรับปรุง พ.ศ. 2545). กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- _____. (2545). เอกสารรวบรวมรายชื่อภูมิปัญญาท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- _____. (2551). เอกสารรวบรวมรายชื่อภูมิปัญญาท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- _____. (2553). แนวทางการนำภูมิปัญญาไทยเข้าสู่ กระบวนการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียน และการเรียนรู้ตามอัธยาศัย. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

- _____. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579**. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2557, พฤษภาคม). บทความพิเศษ เรื่อง “คุณค่าผู้สูงอายุในสังคมไทย”. **วารสารเศรษฐกิจและสังคม** สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 11(2), หน้า 26 – 29.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. (2559). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560 – 2564**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 224 หน้า.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2547). **ภูมิปัญญาไทย**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560- 2579**. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภา การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. 228 หน้า.
- _____. (2553). **แนวทางการนำภูมิปัญญาไทยเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียน และการเรียนรู้ตามอัชฌาศัย**. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. 140 หน้า.
- สำนักงานสภาที่ปรึกษาเพื่อพัฒนาแรงงานแห่งชาติ. (2556). **การส่งเสริมโอกาสด้านอาชีพและการทำงานของผู้สูงอายุ**. กรุงเทพฯ : สำนักงานสภาที่ปรึกษาเพื่อพัฒนาแรงงานแห่งชาติ.
- สำนักงานนายกรัฐมนตรี. (2560). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564)**. กรุงเทพฯ : สำนักงานนายกรัฐมนตรี.
- สองศรี แสงศรี และคณะ (2552). **รายงานวิจัยเรื่องการศึกษารูปแบบการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการพัฒนาเด็กและเยาวชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของโรงเรียนและชุมชน**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- สาวิตรี รังสิทธิ์ สุภพร ไทยภักดี ชัชชัย แก้วสนธิ นันทกา แสงจันทร์ กฤษณา ภาณุวาส. (2554). **การสังเคราะห์และแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สิน : กรณีศึกษาครูภูมิปัญญาไทยในภาคกลาง**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สิทธิชัย เครือวุฒิกุล. (2559). **การพัฒนาชนบทของไทย : แนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง** **วารสาร มจร การพัฒนาสังคม**. ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 (มกราคม – เมษายน) : หน้า 37-50.
- เสรี พงศ์พิศ. (2529). **คืนสู่รากเหง้า**. กรุงเทพฯ : เทียนวรรณ.
- _____. (2536). **วัฒนธรรมพื้นบ้านรากฐานการพัฒนา**. กรุงเทพฯ : อัมรินทร์พรินติ้งกรุ๊ป.

- สุนทร สุนันท์ชัย. (2543). ความรู้พื้นฐานการศึกษาตลอดชีวิต. เอกสารการสอนชุดวิชาการศึกษาตลอดชีวิตและการศึกษานอกระบบ ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1 เล่ม 1 หน่วยที่ 1. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. หน้า 1-48
- องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหลม อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี. (2558). โครงการเสริมสร้างคุณค่าภูมิปัญญาผู้สูงอายุ. <http://banlaem.go.th/Main/NewsPreview/id/46>
- อานันท์ กาญจนพันธุ์. (2544). มิติชุมชน : วิธีคิดท้องถิ่นว่าด้วยสิทธิอำนาจและการจัดการทรัพยากร. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- เอกวิทย์ ฌ ถกลาง. (2540). ภูมิปัญญาชาวบ้าน 4 ภูมิภาค : วิธีชีวิตและกระบวนการเรียนรู้ของชาวบ้านไทย. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- เอมอร จารุงษ์. (2558). “แนวคิดทฤษฎีพัฒนาการวัยผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ”. ในเอกสารการสอนชุดวิชาพัฒนาการวัยผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ. หน่วยที่ 1 เล่ม 1 สาขาวิชามนุษยนิเวศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- Arai, Yoko and Tokiwa-Fuse, Miho. (n.d.) **Social Education and Kominkan**. [S.l.]: pp. 169-194.
- Atchley, R.C.(1988). **Social forces and aging: An Introduction to social gerontology**. California: Wadsworth.
- Brown, A.S. (1990). **The Social Processes of Aging and Old Age**. New Jersey, NJ: Prentice Hall, Englewood Cliffee.
- Calouste Gulbenkian Foundation (UK Branch). (2 0 1 8). **Japan’s Lifelong Learning Promotion Law**. Access from: <https://www.centreforpublicimpact.org/case-study/lifelong-learning-japan/>[17 June 2019].
- Caro, F.G., Bass, F.G. and Chen, Y.P.(1993). **Introduction : Achieving a productive aging society**. Westport, Ct.: Auburn House.
- Coopersmith, S. (1981). **SEI: Self Esteem Inventories (2nd ed.)**. California: Consulting Psychologist.
- Cropley, A.J. (1977). **Lifelong education: A psychological analysis**. New York: Pergamon
- Dave, R.H. (1975). **Reflections on Lifelong Education and the School**. (UIE Monograph III). Hamburg: UNESCO Institute for Lifelong Education.

- Generations Working Together. (2012). **Learning Through Intergenerational Practice**. Glasgow: Generations Working Together. 19 p.
- Sawano, Yukiko. (2012). **Lifelong learning to revitalize community case studies of citizens' learning initiatives in Japan**. In Second International Handbook of Lifelong Learning. Springer Science: pp. 665-678.
- Thorson, James A. (1995). **Aging in a Changing Society**. U.S.A.: Wadsworth Publishing Company.
- UNESCO. (1968). **Draft Programme and Budget for 1969-1970**. Paris: UNESCO.
- UNESCO Institute for Lifelong Learning. (2012). **UNESCO Guidelines for the Recognition, Validation and Accreditation of the Outcomes of Non-formal and Informal Learning**. Hamburg: UNESCO Institute for Lifelong Learning. 10 p.
- UNESCO Recommendation. (2019) . Access from: <https://uil.unesco.org/adult-education/unesco-recommendation> [24 July 2019].
- World Health Organization. (2002). **Active Ageing: A policy Framework**. Geneva: World Health Organization.
- Yorozu, Rica. **Promotion of Lifelong Learning in Japanese Municipalities**. Access from: <http://pie.pascalobservatory.org/pascalnow/blogentry/special-country-papers/promotion-lifelong-learning-japanese-municipalities> [22 July 2019].